

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Formålet med lovforslaget

Lovforslaget har til formål at etablere en undersøgelse af det samlede begivenhedsforløb, der førte frem til sammenlægningen af de færøske banker Sjøvinnubanken og Føroyabanken i 1994.

Regeringen lægger vægt på, at der bliver tale om en både grundig og retssikkerhedsmæssigt betryggende undersøgelse, som alle kan have tillid til.

Med henblik på at gennemføre en sådan undersøgelse foreslås det, at justitsministeren nedsætter en særlig undersøgelseskommission bestående af tre personer.

Lovforslaget indeholder nærmere regler om kommissionens opgaver, virksomhed og beføjelser, således at enhver tvivl og usikkerhed fjernes, og der skabes klarhed og faste rammer for undersøgelsens gennemførelse.

Om forslagets nærmere indhold henvises til pkt. 3 om hovedpunkter i lovforslaget og til forslagets bemærkninger til de enkelte bestemmelser.

2. Baggrunden for lovforslaget

2.1. Lagtinget på Færøerne vedtog den 19. januar 1995 enstemmigt et beslutningsforslag vedrørende undersøgelse af sammenlægningen af Sjøvinnubanken og Føroyabanken.

Lagtinget anmodede i sin beslutning Landsstyret om at »foranledige, at § 21 a i den danske retsplejelov også bliver sat i kraft på Færøerne«. Lagtinget pålagde endvidere Landsstyret »at henvende sig til Regeringen om i henhold til § 21 a i retsplejeloven at nedsætte en undersøgelsesret...« Undersøgelsesretten skulle »undersøge og beskrive udviklingen vedrørende aktieombytningen i Føroya Bank og Sjøvinnubanken den 22. marts 1993«. Undersøgelsesretten skulle i den forbindelse undersøge de involverede myndigheders og virksomheders rolle og ansvar.

Landsstyret vedtog den 26. januar 1995 at følge Lagtingets beslutning og anmodede ved skrivelse af samme dag regeringen om bl.a. at nedsætte en undersøgelsesret til at undersøge banksagen.

2.2. Regeringen er enig med de færøske myndigheder i vigtigheden af, at der gennemføres en grundig undersøgelse, som alle kan have tillid til.

Det har samtidig været vigtigt for regeringen, at der ikke anvendes en undersøgelsesform, som vil kunne give anledning til principielle retssikkerhedsmæssige betænkeligheder.

I de senere år har undersøgelsesretter og kommissionsdomstole under ledelse af dommere været hyppigt anvendt. Anvendelsen af sådanne dommerundersøgelser har imidlertid navnlig inden for de seneste år givet anledning til en omfattende og principiel debat bl.a. i den retsvidenskabelige litteratur. Der er herunder blevet rejst en betydelig kritik af anvendelsen af kommissionsdomstole og undersøgelsesretter og af de regler, der gælder for sådanne undersøgelsesorganers virksomhed.

Om denne kritik kan navnlig henvises til professor, dr. jur. Eva Smiths artikel »Retspleje og retssikkerhed« i Juristen 1991, side 417-421, landsretssagfører Aage Spang-Hanssens artikel »Undersøgelsesretter ofte ren inkvisition« i Lov og Ret 1993, nr. 3, lektor, lic. jur. Jens Peter Christensens artikel »Undersøgelsesretter og kommissionsdomstole – er der alternativer?« i Ugeskrift for Retsvæsen 1993 B, side 289-297, og professor, dr. jur. Bernhard Gomards artikel »En retskildemæssig vurdering af de konklusioner, anbefalinger m.v., der udgår fra kommissionsdomstole og undersøgelsesretter« i Juristen 1993, side 325-336.

Kritikken kom endvidere klart til udtryk på Advokatrådets konference den 26. april 1993 om kommissionsdomstole og undersøgelsesretter, jf. beretningen fra konferencen.

I forbindelse med beslutningen om at nedsætte den seneste undersøgelsesret i november 1993 (undersøgelsesretten vedrørende visse forhold i forbindelse med Sparekassen Nordjyllands overtagelse af engagementer fra Himmerlandsbanken) gjorde Højesterets præsident efter drøftelse med sine kolleger i Højesteret, nogle retspræsidenter, herunder præsidenten for Sø- og Handelsretten, og Den Danske Dommerforening i en skrivelse til Folketingets præsidium nærmere rede for de retssikkerhedsmæssige